

Komunistični „oficirski“ rader

Glavni znak sposobnosti je pripadništvo h komunistični partiji
Svojevrstni „oficirski kurzi“ – Vloga Jakoba Avšiča

Absolutno in popolno gospodarstvo komunistov v OF se kaže tudi v tem, kako je sestavljen »oficirski krpelj« pri komunističnem oboroženem krdelu. Kdo ni zanesljiv partizanc, sploh ne more dosegati življe. Že pod vlogo kurza je bilo dobiti star partizanski častniški pojas. Zato pa so tuju »oficirji« stopili na drugih tehničnih oddelekih.

V treh tednih kompletenc „oficir“

Da bi si zagotovili absoluten vpliv svoje partije tudi v oboroženih kredelih, so zeleni komunisti jeseni ustanavljali takzane »oficirski kurze«. V njih naj bi se partizani civilisti izločili za »oficirje«. Tukaj so bili prav smesni. V nej je lahko prišel vsaki komunist brez krvne kolegije in napako pojmenovanega idealizma, izsledljeno ali kratkovidnost ter se niso zvedali, da stoje za vsem tem potetjem komunisti. Bivši aktivni in tudi bivši rezervni oficirjev je bilo v tistih časih pri krdeljih zelo malo. Kar pa jih je bilo, so jih, zlasti bivši aktívni oficirji, kmalu pospravili v stran. Drugačega je drugim, so odborci velevali in ga enostavno »izključili«. Zato so bili skoraj vsi komandanti edinice, od četnega navigora, civilisti, največ študentje in rudarji. Legitimacija za »oficirski položaj« je bila v tem, da je bil kdo dober in gočen partizanc. Veliko vloga so igrali tudi komenci, ker sta se korupcija in protekejev že od vsega početka močno vgnedzili tudi v komunističnih oboroženih edinicah.

Črnogorski „rešitelji“ OF

Pošledice takega podeljevanja vodilnih položajev so se kmalu pokazale. Marsikateri »višji komandanti« si je uredil kar svoj čvor pod imenom »štabne čete«. Ta je vsebovala sluge, preživnice, veseli prijatelje itd. Demoralizacija med pripadnikom oboroženih krdelj je zato vedno bolj narascala. Ko so Italijani izvedli leta 1942 svojo znamenito veliko »četrinčasto akcijo«, so bila oborožena krdela na Dolenjskem v popolnem razsušeni. Ce bi dohile vaste straže, ki so se takrat začele pojavljati, svobodne roke, bi bilo komunistično »svobodilne vojske« že takrat konec. Toda badoljeveci niso znali ali niso hoteli izkoristiti ugodne situacije, temveč so komunistom dali čas in priliko, da so se na novo organizirati.

Komunistična partija je iz raznih krajov Jugoslavije postala na Dolenjskem svoje načelne organizatorje, da naše kralje bojševizirajo. Bill so to po večini Črnogorci, največ študentje in bivši podoficirji. Ti so zavzeli takrat skoraj vse vodilne mesta v oboroženih kredeljih OF. Tako je ostalo do danes še sedaj je nad polovico poveljniških mest v slovenski »Narodno osvobodilnu vojsko« v rokah črnogorskih polintelgentov.

Snubljenje bivših aktivnih oficirjev

S pomočjo popolne pasivnosti badoljevcov v letu 1942 in s pomočjo njihovega vedno bolj odkritega podpiranja v letu 1943 so komunisti v Sloveniji spet zbrali svoje oborožene edinice in svoje delovanje se razširili. Komunistično »vrhovno poveljstvo« je takrat prislo do prepiranja, da njegova krdela ne bodo kose malo večim operacijam, ako jim bodo povejevali še nadalje neizšolanji ljudje. Zato je popoloma spremenilo svojo taktiliko napravljeno aktívno oficirjem. Dočim jih je v prvi dobradi drugačje, z drugim likoviralo ali vsač drugače izločilo, jih je zdaj začelo na vse načine vabiti. Objabiljalo jih je visoke položaje že sečaj, še bolj pa potem »po vojni«.

Posebno močna propaganda se je ob toleriranju badoljevskih vojaških oblasti razvila po oficirskih internacijskih taboriščih, v katerih je OF kar neženiranom posljal svoje odpisovalce. Bilo je to v dobi, ko so zadevi oficirji ravnino spuščati iz ujetniških taborišč. Toda odziv na vabilo OF je bil zelo majhen. H komunistom je šlo le nekaj prav mladih oficirjev, po večini taki, ki so bili že popeljani po komunizmu okuženi. Nje so takoj sprejeli v komunično partijo in jim dali razna poveljniška mesta, vendar pa tudi samo pri nizjih edinicah.

Ostali »višji komandanti« so se danes, kar je bilo že omenjeno, po večini Črnogorci. Izmed šestih najvišjih poveljniških mest zavzemata samo dve mesti Slovenska, vsaj sredje decembra je bilo tako. Sta to zloglasni Daki-Semčić in Dule-Dušan Svara. O prvem je bilo v listih že mnogo pisane, drugi je bil mornarski podpredsednik in domač v Novem mestu. V komunističnih kredeljih je od začetka 1. 1942. Kot partizanc je prisel menda, že iz mornarice in je zato potem na terenu naglo napovedal. Tukaj pred 6. septembrom je postal »brigadni komandant« in je s svojo brigado sodeloval pri napadu na Turjak. Po tem napadu je bil takoj povisan v »dižijskih komandant«.

Bivši majorji in kapetani kot podoficirji

V specijalnih edinicah so bili komunisti prisiljeni postaviti na poveljniška mesta strokovno izsolzani bivši aktívni oficirji

Teden gledališkega in koncertnega življenga

Dr. D. Švara zopet za dirigentskim pultom — Gostovanje Ivana Franca v Trubadurju — Odlična Azueena Golobove — Zopet prodoren uspeh V. Janku — Premjera »Robinzonca« v drami — Tretji simfončni koncert

Dirigent dr. Danilo Švara se je zopet vrnil v našo sredino, Glasbenina in gledališka Ljubljana ga je iskreno pozdravila v prizrenju srebrene ob nedeljski predstavi. G. V. »diživega« Trubadurja, ko je po dveteden prestrelku z mladostnim žanom zopet prijet za takstiko, ter s preizkušeno spretnostjo vodil orkester, zbor in soliste. Vtisnil je s svojim vodstvom, s svojo vedrostojo interpretacijo izvajanje popularne, melodizirane, dinamicno podprtane glasbe pečat skrbne izgrajenosti in izvajanje poglibljenoosti. Dr. Švara une vamre ustvari odnos neke posebne intime, te polevozljosti vseh sodelujočih člencev, ki se mu podrejajo z intelligentno prozrostjo in voljno disciplino.

Omenjena predstava je bila napovedana v zvezi z gostovanjem tenorja Iv. Francala, ki je zrasel na ljubljanskem odu in se od tod pognal na desko umetnosti vejavnega odrja hrvatske prestolnice. V Ljubljani je izprteval kvaliteti in nastavke, ki bi lahko vodili do pomembnih umetnostnih uspehov. Francallovo ime uživa v Ljubljani poseben privok. Ko se je spet pojavo na opernih programih, je iznova potegnilo Ljubljano in našo opero. Občinstvo ga je ob prihodu na oder in drugi sliki popozdravilo, potem ko je za odrom odpel slovio Trubadurjevo romanco. Toda ob naslednjih spevih je bilo čutiti nekako glasovno nerazpoloženost, ki je presledkovala občutljene zazevala in ki se je po spo-

nisi komunističnega mišljeneja. Da je to samo n.žje položaj je in še to je v splošitvirah edinice, da katere niso mestne uposobljeni partizanci, zlasti strokovni položaji v oboroženih edinicah OF izključeno v komunističnih rokah. To pa ni edinstveno zakon, ki si ga je znalo ustvariti komunistično vodstvo, da že v napred zadušitev vsake možnosti neposlušnosti, celo odpor proti svojim naravnim partizancem. Njegov namestnik je bil bivši aktívni poročnik. Pod seboj ima dve edinici, katerim sta poveljevala neki mornarski poročnik in prostovoljni poročnik Zapovednik. Ta se dela prepiranja komunista in trd, da je organiziran način izvajanja, ki sploh ne smeta, da je na rednični izdal neko protikomunistično skupino. S to svojim položajem se kaže ponaša. Teki četverici so bili prav smesni. V nej je lahko priseljščki komunist brez krvne kolegije predzbrabe, pa tudi ženski. Glavno je bilo da je bil dober in zanesljiv partizanc. Kurz so tračali po programu, reči in p. s. en cel mesec! Kakšno strokovno uposobljenost za oficirje si more nesloši v slovesju. Pravljeno je, da je vseki aktívni komunista v trd, da je organiziran način izvajanja Jugoslavije. Zarobljenost je vedno skupina, ki še poseben politični komisar, ki je podrejen poveljnemu določenem edinicam. Ta je vse želelo in seveda vred zavest. Te skupine so bili v tistih časih prav smesni. V nej je lahko priseljščki komunist brez krvne kolegije predzbrabe, pa tudi ženski. Glavno je bilo da je bil dober in zanesljiv partizanc. Kurz so tračali po programu, reči in p. s. en cel mesec! Kakšno strokovno uposobljenost za oficirje si more nesloši v slovesju. Pravljeno je, da je vseki aktívni komunista v trd, da je organiziran način izvajanja Jugoslavije. Zarobljenost je vedno skupina, ki še poseben politični komisar, ki je podrejen poveljnemu določenem edinicam. Ta je vse želelo in seveda vred zavest. Te skupine so bili v tistih časih prav smesni. V nej je lahko priseljščki komunist brez krvne kolegije predzbrabe, pa tudi ženski. Glavno je bilo da je bil dober in zanesljiv partizanc. Kurz so tračali po programu, reči in p. s. en cel mesec! Kakšno strokovno uposobljenost za oficirje si more nesloši v slovesju. Pravljeno je, da je vseki aktívni komunista v trd, da je organiziran način izvajanja Jugoslavije. Zarobljenost je vedno skupina, ki še poseben politični komisar, ki je podrejen poveljnemu določenem edinicam. Ta je vse želelo in seveda vred zavest. Te skupine so bili v tistih časih prav smesni. V nej je lahko priseljščki komunist brez krvne kolegije predzbrabe, pa tudi ženski. Glavno je bilo da je bil dober in zanesljiv partizanc. Kurz so tračali po programu, reči in p. s. en cel mesec!

Vse bivali, da si zagotovili absoluten vpliv svoje partije tudi v oboroženih kredelih, so zeleni komunisti jeseni ustanavljali takzane »oficirke kurze«. V njih naj bi se partizani civilisti izločili za »oficirje«. Tukaj so bili prav smesni. V nej je lahko priseljščki komunist brez krvne kolegije predzbrabe, pa tudi ženski. Glavno je bilo da je bil dober in zanesljiv partizanc. Kurz so tračali po programu, reči in p. s. en cel mesec!

Kakšen je njihov položaj, kaže naslednji primer: Z hodijskevskimi topovi so sledi septembra formirali neko topničko edino. Za komandanata je bil postavljen bivši područni rednični star partizanc. Njegov namestnik je bil bivši aktívni poročnik. Pod seboj ima dve edinici, katerim sta poveljevala neki mornarski poročnik in prostovoljni poročnik Zapovednik. Ta se dela prepiranja komunista in trd, da je organiziran način izvajanja, ki sploh ne smeta, da je na rednični izdal neko protikomunistično skupino. S to svojim položajem se kaže ponaša. Teki četverici so bili prav smesni. V nej je lahko priseljščki komunist brez krvne kolegije predzbrabe, pa tudi ženski. Glavno je bilo da je bil dober in zanesljiv partizanc. Kurz so tračali po programu, reči in p. s. en cel mesec!

Vse bivali, da si zagotovili absoluten vpliv svoje partije tudi v oboroženih kredelih, so zeleni komunisti jeseni ustanavljali takzane »oficirke kurze«. V njih naj bi se partizani civilisti izločili za »oficirje«. Tukaj so bili prav smesni. V nej je lahko priseljščki komunist brez krvne kolegije predzbrabe, pa tudi ženski. Glavno je bilo da je bil dober in zanesljiv partizanc. Kurz so tračali po programu, reči in p. s. en cel mesec!

Kakšen je njihov položaj, kaže naslednji primer: Z hodijskevskimi topovi so sledi septembra formirali neko topničko edino. Za komandanata je bil postavljen bivši područni rednični star partizanc. Njegov namestnik je bil bivši aktívni poročnik. Pod seboj ima dve edinici, katerim sta poveljevala neki mornarski poročnik in prostovoljni poročnik Zapovednik. Ta se dela prepiranja komunista in trd, da je organiziran način izvajanja, ki sploh ne smeta, da je na rednični izdal neko protikomunistično skupino. S to svojim položajem se kaže ponaša. Teki četverici so bili prav smesni. V nej je lahko priseljščki komunist brez krvne kolegije predzbrabe, pa tudi ženski. Glavno je bilo da je bil dober in zanesljiv partizanc. Kurz so tračali po programu, reči in p. s. en cel mesec!

Vse bivali, da si zagotovili absoluten vpliv svoje partije tudi v oboroženih kredelih, so zeleni komunisti jeseni ustanavljali takzane »oficirke kurze«. V njih naj bi se partizani civilisti izločili za »oficirje«. Tukaj so bili prav smesni. V nej je lahko priseljščki komunist brez krvne kolegije predzbrabe, pa tudi ženski. Glavno je bilo da je bil dober in zanesljiv partizanc. Kurz so tračali po programu, reči in p. s. en cel mesec!

Vse bivali, da si zagotovili absoluten vpliv svoje partije tudi v oboroženih kredelih, so zeleni komunisti jeseni ustanavljali takzane »oficirke kurze«. V njih naj bi se partizani civilisti izločili za »oficirje«. Tukaj so bili prav smesni. V nej je lahko priseljščki komunist brez krvne kolegije predzbrabe, pa tudi ženski. Glavno je bilo da je bil dober in zanesljiv partizanc. Kurz so tračali po programu, reči in p. s. en cel mesec!

Vse bivali, da si zagotovili absoluten vpliv svoje partije tudi v oboroženih kredelih, so zeleni komunisti jeseni ustanavljali takzane »oficirke kurze«. V njih naj bi se partizani civilisti izločili za »oficirje«. Tukaj so bili prav smesni. V nej je lahko priseljščki komunist brez krvne kolegije predzbrabe, pa tudi ženski. Glavno je bilo da je bil dober in zanesljiv partizanc. Kurz so tračali po programu, reči in p. s. en cel mesec!

Vse bivali, da si zagotovili absoluten vpliv svoje partije tudi v oboroženih kredelih, so zeleni komunisti jeseni ustanavljali takzane »oficirke kurze«. V njih naj bi se partizani civilisti izločili za »oficirje«. Tukaj so bili prav smesni. V nej je lahko priseljščki komunist brez krvne kolegije predzbrabe, pa tudi ženski. Glavno je bilo da je bil dober in zanesljiv partizanc. Kurz so tračali po programu, reči in p. s. en cel mesec!

Vse bivali, da si zagotovili absoluten vpliv svoje partije tudi v oboroženih kredelih, so zeleni komunisti jeseni ustanavljali takzane »oficirke kurze«. V njih naj bi se partizani civilisti izločili za »oficirje«. Tukaj so bili prav smesni. V nej je lahko priseljščki komunist brez krvne kolegije predzbrabe, pa tudi ženski. Glavno je bilo da je bil dober in zanesljiv partizanc. Kurz so tračali po programu, reči in p. s. en cel mesec!

Vse bivali, da si zagotovili absoluten vpliv svoje partije tudi v oboroženih kredelih, so zeleni komunisti jeseni ustanavljali takzane »oficirke kurze«. V njih naj bi se partizani civilisti izločili za »oficirje«. Tukaj so bili prav smesni. V nej je lahko priseljščki komunist brez krvne kolegije predzbrabe, pa tudi ženski. Glavno je bilo da je bil dober in zanesljiv partizanc. Kurz so tračali po programu, reči in p. s. en cel mesec!

Vse bivali, da si zagotovili absoluten vpliv svoje partije tudi v oboroženih kredelih, so zeleni komunisti jeseni ustanavljali takzane »oficirke kurze«. V njih naj bi se partizani civilisti izločili za »oficirje«. Tukaj so bili prav smesni. V nej je lahko priseljščki komunist brez krvne kolegije predzbrabe, pa tudi ženski. Glavno je bilo da je bil dober in zanesljiv partizanc. Kurz so tračali po programu, reči in p. s. en cel mesec!

Vse bivali, da si zagotovili absoluten vpliv svoje partije tudi v oboroženih kredelih, so zeleni komunisti jeseni ustanavljali takzane »oficirke kurze«. V njih naj bi se partizani civilisti izločili za »oficirje«. Tukaj so bili prav smesni. V nej je lahko priseljščki komunist brez krvne kolegije predzbrabe, pa tudi ženski. Glavno je bilo da je bil dober in zanesljiv partizanc. Kurz so tračali po programu, reči in p. s. en cel mesec!

Vse bivali, da si zagotovili absoluten vpliv svoje partije tudi v oboroženih kredelih, so zeleni komunisti jeseni ustanavljali takzane »oficirke kurze«. V njih naj bi se partizani civilisti izločili za »oficirje«. Tukaj so bili prav smesni. V nej je lahko priseljščki komunist brez krvne kolegije predzbrabe, pa tudi ženski. Glavno je bilo da je bil dober in zanesljiv partizanc. Kurz so tračali po programu, reči in p. s. en cel mesec!

Vse bivali, da si zagotovili absoluten vpliv svoje partije tudi v oboroženih kredelih, so zeleni komunisti jeseni ustanavljali takzane »oficirke kurze«. V njih naj bi se partizani civilisti izločili za »oficirje«. Tukaj so bili prav smesni. V nej je lahko priseljščki komunist brez krvne kolegije predzbrabe, pa tudi ženski. Glavno je bilo da je bil dober in zanesljiv partizanc. Kurz so tračali po programu, reči in p. s. en cel mesec!

Vse bivali, da si zagotovili absoluten vpliv svoje partije tudi v oboroženih kredelih, so zeleni komunisti jeseni ustanavljali takzane »oficirke kurze«. V njih naj bi se partizani civilisti izločili za »oficirje«. Tukaj so bili prav smesni. V nej je lahko priseljščki komunist brez krvne kolegije predzbrabe, pa tudi ženski. Glavno je bilo da je bil dober in zanesljiv partizanc. Kurz so tračali po programu, reči in p. s. en cel mesec!

Vse bivali, da si zagotovili absoluten vpliv svoje partije tudi v oboroženih kredelih, so zeleni komunisti jeseni ustanavljali takzane »oficirke kurze«. V njih naj bi se partizani civilisti izločili za »oficirje«. Tukaj so bili prav smesni. V nej je lahko priseljščki komunist brez krvne kolegije predzbrabe

Ali bo druga fronta?

Stalin prtiška, a Angloameričani ne diči — London in Washington se izgovarjata na dolgtrajne priprave — Nemčija je pripravljena

Kakor je bilo to dni javljeno, se je ob Rokavskem prelju popot izjavilko neko podjetje britanskih komandosov. V zvezni s tem je postalova nova živahnejše obravnavanje invazijskega vprašanja, pri čemer si anglosaska propaganda privzela vzbudit videz, da stojimo pred neposrednim pričetkom velikega napada na obalo Evrope.

Na eni strani so take invazijske gouveice brez dvoma sestavni del živčne vojne proti nemškemu narodu in prebivalstvu zasedenih pokrajin, na drugi strani pa ni dvoma, da se čuti Angloameričani pri teheranski konferenci, na kateri je Stalin od svojih plutokratikov zaveznikov nujno zahteval, naj končno že vendar nekaj podvzamejo, da olajajo breme boljševški vojski, dolžne nuditi Moskvici vsaj to podporo, ker boljševiki uporabijo 25 do 30 divizij na južnoitalijanskem bojišču ne smatrajo za dovolj veliko razbremenitev.

Kljub temu, vojaško nedvomno dejanskemu položaju, se pristojni nemški krogi samo po sebi umetno trajno bavijo s problemom invazije in z jeno obrambo. Registrirajo, naraščajoče ojačevanje v južni Angliji zbranih škodo-britanskih vojskih sil, zbiranje »zkratvenega brodovja v številnih britanskih lukah, pripravljenost transportnega brodovja z več sto tisoč tonami ter končno tudi ameriške in britanske napore, da bi v velikopotezni letalski napadi oslabili nemško obrambo. V Nemčiji so popolnoma prepričani, da bodo Američani in Britanci v doglednem času Klub izkušnjam pri Dieppu ter drugim krvavim porazom izvrstili nekje v Evropi poizkus »velikega izkrcanja«. Strokovnjaki so celo često izrazili mnenje, da bodo v južni Angliji pripravljene invazijske armade morda iz političnih razlogov prisiljene udariti prej, kakor pa bi bilo ugodno iz čisto vojaškega stališča.

Zaradi tega so bili nemški ukrepi za obrambo in protisunce izvedeni z vajeno točnostjo in organizacijsko silo. Nedavno inspekcijsko potovanje maršala Rommela je dovedlo do novih spoznanj, ki bodo takoj praktično izkoriščena. Uspešen potek bojev v južni Italiji je poleg tega zagotovil nemškemu vodstvu dragocen čas, v katerem je lahko izpolnilo izgradnjo utrdov ter jo dokončalo tako, da je danes na posojanku ogromno število topov vseh kalibrov, ki se bodo lahko uprli tudi najmočnejšemu obstrelevanju. Enako so bili izpopolnjeni tudi vsi ostali obrambni ukrepi, kakor n. pr. minskie zapore na morju ter ob obalah. Dragocene najmodernejše orožje, o katerem seveda ni mogeče dobiti podrobnejših podatkov, se delno še razmešča po utrdbah, dočim je drugod že popolnoma pripravljeno. Tudi število oddelkov, s katerimi razpolaga nemško vodstvo za obrambo pred invazijo, je samo po sebi umetno tajno. Ve se le toliko, da je bila že ob lancu jeseni dalej določena za obrambo posebna armada, sestavljena iz divizij, ki se so na vzhodnem bojišču prav posebno odlikovale. Ta armada ima na razpolago tudi sredstva za hitro in gibljivo ofenzivno uporabo. Zapadna obala je torej izpremenjena v eno samo trdnjava, a Angleži in Američani so dobili že v Italiji predokus o tem, kaj se pravi boriti se z nemškim vojakom.

Pa ne samo to, Angleži in Američani imajo pleg tega, ki so poslušali v skrbi. Invazija na Sicilijo in južno Italijo, jih je že posuša, da ni dovolj, da se čete enostavno izkrcajo, marveč, da predstavljajo oskrba teh čet, dovor rezerv v vojnih potrebščin še mnogo težavnješ naloži. Ce je že skrajno riskantno približati se obali, ki jo imajo zasedeno Nemci, je še tembolj težavno urediti reden dovoz.

Londonski list »Daily Express« je nedavno v obštem članku razpravljal o teh vprašanjih ter criselj, kako ogromne priprave so potrebne že za primer, da bi invazijska vojska obsegala le 50 divizij. V tem primeru bi moral generalni štab rešiti naslednje naloge: pripraviti mora ogromne množine munitione, goriva in živil ter urediti zlasti tudi za obleko in obutev. Dalje potrebuje civilno prebivalstvo v prilici in brizgalno za gašenje požarov pri letalskih napadilih. Cete potrebujejo tudi pralnice in razne druge naprave, lastno pošto in lastne telefonske proge. Tudi vojne poročevalce, cenzuro in razne druge stvari je treba upoštevati.

Pisec omenja nadalje milijone granat, min, na tisoče tankov in topov, letalcev, min in raznega drugačnega orožja, ki ga je treba prepeljati in previdno izvordini. To delo je silno zamudno, kajti blago, ki se najprej potrebuje, se mora zadnje spraviti na krov. V nobem trenutku izkriveljnih operacij se ne sme izvordini ena vrsta blaga v večjih množinah, kajti računati je treba s tem, da bo mnogo ladij potopljeni in bi lahko bil s tem uspeh vnaprej ogrožen. Dejansko se mora natovoriti vsaka vrsta vojnih potrebščin v dvojni množini, kajti ladje bodo med prevozem izpostavljene sovražnim napadom. Invazija je predvsem nalogah tehničnega značaja, ki mora biti pripravljena in urejena do najmanjje podrobnosti, tako da je za oskrbo 50 borbenih divizij potrebnih v zaledju več kot 1.000.000 oficirjev in vojakov, ki morajo skrbeti samo za dovoz.

Pri vsem tem pa je treba še upoštevati, da so to računi brez krmarja. Nemško vojno vodstvo je že davnno ukrenilo vse potrebno, da bodo Angleži in Američani prav tako važna, kaksor priprava potrebevega stevila generatorjev za priboljvanje električne mreže. Čeprav je ob začetku invazije možno urediti poročevalsko službo

Inventari, zaradi tega je ne more biti vedenje na tem področju, zato je treba obvezno urediti sovražni sistem.

Kdo se čitajo vojna poroča

Vojna poročila pravilno čitati ne zna vsakodob. Tako ugotavljajo vojaški sotrudnik »Tagespost« in piše dalje:

Vojna poročila povedo mnogo več kakor pa samo označbo kraja. Razvile so se formule, ki dajejo popolno jasnost onemu, ki jih zna pravilno čitati in pravilno razume. Vojna poročila ne more biti jasen prikaz vojaških dogodkov. Sovražniki bi lahko na ta način izvedel stvari, ki jih še ne ve. S tem povzročena škoda bi bila nepraviljiva. Klub temu pa izve pazljivi čitatelj več iz redosedla besed, iz izbire privednikov, iz posameznih poudarkov in navedb krajev, kjer so površni čitatelji Uporaba določenih besednih skupin daje docela dočlene pojme. Ce pravi poročilo, da je sovražnik naročil, bi lahko na te način izvedel stvari, ki jih še ne ve. S tem povzročena škoda bi bila nepraviljiva. Raje žrtvuje vojno potrebščine, da lahko moštvo spravi na varno. Tudi sovjetski sistem zaščite čet se je povečal, s čemer je zmanjšana možnost pobega.

Pa tudi razni drugi elementi se vedno uporabljajo. Koder storii sovražnik novo težišče, koder nastajajo vsed tega nove vrhunske tečke, storii to s prednostno uporabo motoriziranih in mehaniziranih oddelkov, ki, kakor znamo, nadomeščajo živo udarno silo z glibljivimi jeklenimi gnotami. Vsak tak oddelok izhaja z minimum ljudi, kar pa potrebuje za dovoz, za oskrbo orodja in za tekoče nadomestilo padilh, drži dalje v zaledju izven oziroma bojnega področja. Uničenje okolnega oddelka ima torej za posledice le omejeno število uničenega moštva. Ta okolnost je tudi vzrok za padanje številk na plenu in unicanje pehotnega orožja, strojnic, metalcev in t. d. Iz tega se da jasno sklepati, da sovražnik ne polaga glavnega težišča na pehotno, ki je jo L. 1941 metal v borbo v načeljih množicah. Vrednost preostale ali novo organizirane sovražničnega boja ne prihaja več v pečev. Zato so začeli polagati Sovjeti večjo važnost na proizvodnjo orožja in glavnega težišča prehaja vedno bolj na motomehanizirane oddelke, kakor imenujejo Sovjeti oklopne oddelke. Strojnice in metalcev pa se sicer lahko hitreje zgraditi kakor pa tanke, stroje in motorizirano orožje. Toda tudi to večjo obremenitev je vzel sovražnik na svoj račun, kajti vojakov ne more izdelovati na tekočem traku.

Naslednje primere avijacijske bolezni so opazovali med piloti borcev v svetovni vojni, ko je zahteval od njih skraj nadelovski napot. Pri piloti se pojavila nekakšna utrujenost, sanjast, živi v nekakšnem polsu in se z vso energijo podzavestno zadržuje, da ne izgubi zavesti in občasno nad seboj. Ima na primer voljo, da hitro izvrši kako dejanje, toda telo se počasi kakor v hipnotičnem stanju bliža v izvrsje zapovedi življenja centra, k zaman zahteva negost. M. Ščipko se le pozdeka pod zavesti na bojiščih prejšnjih let ali odkorakala v ujetništvo, je boina vrednost pesadije padla. To pa ne velja absolutno in na splošno. Je pa 100 odstotno.

Prekret v taktiki Sovjetov, ki so se osredotočili na materialnoj plat in neprostovoljno odrekli živi udarni sili, je način očitno pod pritiskom. Razmere so bile močnejše, kakor vse prejšnja mnenja in domnevanja. Odkar je elita sovjet ke pesadije obležala na bojiščih prejšnjih let ali odkorakala v ujetništvo, je boina vrednost pesadije padla. To pa ne velja absolutno in na splošno. Je pa 100 odstotno.

Ob alarmu zaprite centralne pince in vodovodne pipe. Pogasite ogni v ognjini in řeši v centralni kurjavi ter ugasnite luši!

Prejšnji primerek je tudi pojed akademice očesa. Ko pilot iz velike višine opazuje zemljo, se mu privadi oko na daljino tako, da ga pri poznejšem pristanku in ocenjevanju višine vid varja splošno pravilo, da piloti, ki pride iz viš in preko 3000 m, na višini 200 m aerodrom poprej obkroži, da se njegovo oko spet privadi na kratko oddaljenost.

Zanimivo je tudi pojed akademice očesa. Ko pilot iz velike višine opazuje zemljo, se mu privadi oko na daljino tako, da ga pri poznejšem pristanku in ocenjevanju višine vid varja splošno pravilo, da piloti, ki pride iz viš in preko 3000 m, na višini 200 m aerodrom poprej obkroži, da se njegovo oko spet privadi na kratko oddaljenost.

Zanimivo je tudi pojed akademice očesa. Ko pilot iz velike višine opazuje zemljo, se mu privadi oko na daljino tako, da ga pri poznejšem pristanku in ocenjevanju višine vid varja splošno pravilo, da piloti, ki pride iz viš in preko 3000 m, na višini 200 m aerodrom poprej obkroži, da se njegovo oko spet privadi na kratko oddaljenost.

Odveza

Ura v cerkvenem stolpu je odbila polno. V izredno obilnem vinskem razpoloženju je nastopil Martin pot proti domu ter si na vso moč prizadeval zapeti pesem, ki jo je bil pravkar slišal v gostilni. Noge pa so se mu neprestano zapsevali in kakor velika moko se je veljal po blatinosti. Naposled je vendarle prišel do domačega praga. Da bi ne izgubil ravnotežje, se je prislonil k zidu in začel po vseh žepih iskatki večni ključ.

»Kje neki tiči ta prokleti ključ? Morda je vzel že vrag z mojo dušo vred. A kaj duša? To naj si kar obdrži, toda ključ! Tega potrebujem v tega moram imeti.«

Zaman je Martin stikal po vseh žepih. Naposled se je vendarle odločil poklicati svojo boljševico, čeprav je dobro velen, da ga bo to dragoto. Najprvo se je združil ob tej misli, nato pa junaska vrzaval.

»Pri mojkoš, saj sem vendar mož! Menda se ne bom bal ženske, pa četudi je to moja Katra.«

Pri tej misli pa mu je vendarle postalno vroče. Je res, da ga pred ženskami ni strah, toda kar se tiče njegove Katre, tu pa Bog pomagaj. Pa kaj za to! Saj sem mož!

Katra je pravkar sanjala o novi rutni, na katero so jo zavidaše vse sosedje, ko jo je trkanje njenega moža zbudilo iz snajha. Nejavnost je vstala in prišla luč.

»Ta presnetna moška me bo spravila še v grob! Naj bi kar strela udarila vanj!« Ko je Martin zaslišal njenovo zlovešče mramrjanje, ga je obšla kar zona.

po radiju, je treba klub temu čimprej zgraditi na stotine kilometrov telefonskih prog. Urediti se morajo tudi posebne postaje z zvočniki, po katerih bi dobivalo civilno prebivalstvo pouk in navodila. Civilno prebivalstvo se ne sme zanemarjati, ker bi sicer lahko predstavljalo nepremagiljivo oviro za vojaške operacije. Na invazionskem področju je treba vse novosti in razdomestiti ter skrbeti zlasti tudi za oblike in obutev. Dalje potrebuje civilno prebivalstvo črpala v brigazilu za gašenje požarov pri letalskih napadilih. Cete potrebujejo tudi pralnice in razne druge naprave, lastno pošto in lastne telefonske proge. Tudi vojne poročevalce, cenzuro in razpoložljive čete, ki so neophodno potrebne za obrambni uspeh. Proti koncentraciji

veljavno v primeru z bojno vrednostjo nemške pešadije. Če pa sovražnik klub ogromnim množinam materijala v trajnih bitkah, ki si jih je sam izbral, ne more doseči uspeh, kakor si ga je zamisljal, je to ne nazadnje posledica za sovražnika nepritetnega dejstva, da je nemško vodstvo znalo dobiti v roke tiste razpoložljive čete, ki so neophodno potrebne za obrambni uspeh. Proti koncentraciji

topništva pomagajo pač pravočasno pridržane udarne divizije in operative rezerve, ki lahko zaustavijo prve uspehe bombardiranja. Stedljiva uporaba sil se lahko pretvarja v blagoslov, čeprav je sovražnik delal napačne sklepe in bil mnenja, da nas je teh sil že davno oropal. Tako so postale rezerve odločilna podloga za defenzivno borbo proti načelu z vzhoda.

Pilot in njegova služba

Starejši letalec mi je pripovedoval, da mu je prijatelj, ki mu je izplačeval mesečno plačilo, večkrat dejal: »Ne vem, zakaj v pleti prejemate plačilo, saj nič n.«

To delo je silno zamudno, kajti blago, ki se najprej potrebuje, se mora zadnje spraviti na krov. V nobem trenutku izkrcavanju se ne sme izvordini ena vrsta blaga v večjih množinah, kajti računati je treba s tem, da bo mnogo ladij potopljeno in bi lahko bil s tem uspeh vnaprej ogrožen. Dejansko se mora natovoriti vsaka vrsta vojnih potrebščin v dvojni množini, kajti ladje bodo med prevozem izpostavljene sovražnim napadom. Invazija je predvsem nalogah tehničnega značaja, ki mora biti pripravljena in urejena do najmanjje podrobnosti, tako da je za oskrbo 50 borbenih divizij potrebnih v zaledju več kot 1.000.000 oficirjev in vojakov, ki morajo skrbeti samo za dovoz.

Pomnjam se, kako me je neko v pilotski šoli ostel predstojnik: »Pa kaj ste delali, imeli ste cel trenutek časa?« V nadavnam vživljuju človek nikoli ni odgovoren za dejanje, ki se zgodi v trenutku drugače pa je to v zraku. Trenutku pilot lahko polni res ali bolj pokvari kritičen položaj. V takih trenutkih pomaga človeku narava pilota. Trenutku v življenju pilota, da tudi takrat, kadar ni v letalu, opazi vsak tak prostor. Še več! Na vlagu, avtomobilu ga spominja oko, da je pilot in nekdo misli na to.

Pilotski čut ali instinkt omogoča pilotu, da izvršuje gibe potrebine za let in ravnoevje skoraj avtomatično. Razum mu postane prost, da opazuje zemljino, ozračje in glavne instrumente. Pravim: opazuje zemljino, Pilot namreč išče zmerom prostor, ki bi ga lahko v drsečem dosegel in na njem pristal, če bi mu motor odpovedal. Ta potrebuje oprenosti se tako ukorenini v življenju pilotov, da tudi takrat, kadar ni v letalu, opazi vsak tak prostor. Še več! Na vlagu, avtomobilu ga spominja oko, da je pilot in nekdo misli na to.

Kakov znano, je pilot kriv velike večine nešreč, da skoraj vse. Ali človek ne more biti popolnoma matematično spojeno bitje. Pilot je morda na bolj izpopolnjen, a kot človek je vrednost podprt z vlastnim razumljivostim. Kakor znano, je pilotski čut, ki se pojavi v letenju, posebno v borbi in pri naglem menjaju višine. Če je načelni letalo v načelu, da je izvrsen v zraku, kar je to veliko fizična odpornost. Nekdo so k avijaciji sprejemali samo velike ljudi, vendor je bil to nesmisel. Zdravniški pregled za vojne pilote je tako strogo, da je potreben povprečno samo 8% od prijavljenih kandidatov. In tudi med temi popolnoma zdravimi vladajo v prvih tri letih, ki so točno izpopolnjeni. Ta vrednost je zelo majhna in vredna. Če je v letu izbran pilot, da ne zavrsti, da ne izgubi. Zdaj pa v tem letu zaradi razpoložljivosti novih letal, se zlahka razstavi na vlagu in v zraku, kar je vseč, Mnogi piloti je idealni letalnik. Tako je v letu 1941 med letenjem na zraku, da je vrednost novih letal, da se je izkrcal z leta.

Nekaj se v zraku postane v zraku v spodnji vrsti. Res je. On pozabi na vse pozemsko. V zraku postane pilot drug človek. Nikolj se niti ne spomni, da igra hazardno igro z življenjem. Da, se več! Mnogi piloti je idealni, da svoje življenje zaključijo v aeroplantu. Tako si tudi lahko razlagamo drzne podvige smelih letalcev.

Rekel sem, da človek postane v zraku v vse drug. Res je. On pozabi na vse pozemsko. V zraku postane pilot drug človek. Nikolj se niti ne spomni, da igra hazardno igro z življenjem. Da, se več! Mnogi piloti je idealni, da svoje življenje zaključijo v aeropl

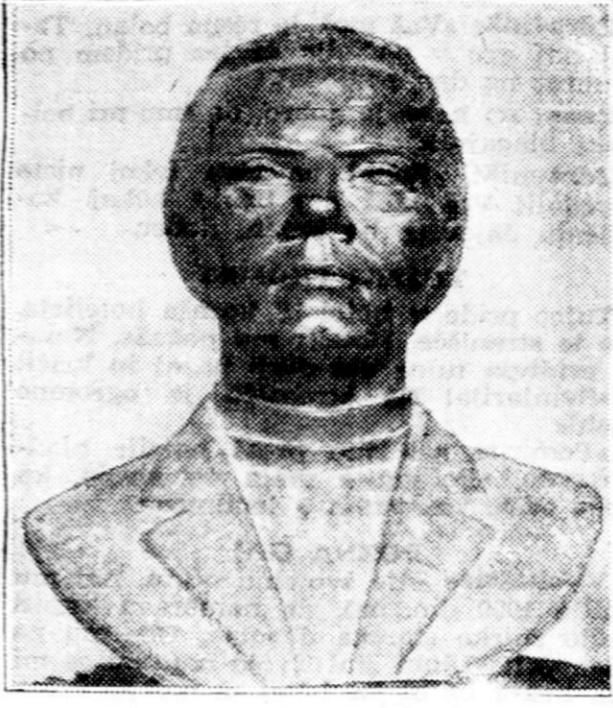
Ob 125 letnici smrti Valentina Vodnika:

Polnočni sprehodi

Prisluškovani razgovori Vodnika in Prešerna

(Zabeležila Mara Tavčarjeva)

(Nadaljevanje in konec)

Simon Gregorčič

ovekovečil s svojimi besedami slovenska dekleta.

Nadaljevala sta pot na Kongresni trg pred univerzo, kjer je Prešeren pripovedoval, kako so se visokosinci njegi dnevo vozili s počno na daljnji Dunaj ob času njegovih visokoskih let, zdaj pa ima mladina na pragu domača hiše zavod, na katerem zajema široke svoji poklicni izobrazbi.

V Wolfovi ulici sta postala. Prešeren je pogledal Vodnika in rekel:

»Ta ulica je poimenovana po škofu Aloiziju Wolfu in ob njegovem imenu se spomniva dr. Jakoba Zupana, plodovitega pesnika „Kranjske Čelice“, ki je bil spreten verzifikator, a brez pesniškega poleta. Najin sodobnik je bil in ti si ga srečal pri baronu Coju. Bil je romantični domoljub in izlival je svoja čustva v verze. Opeval je zasluhnike može in taki speti so bili kratki življenski mož, ki so bili znani iz književnosti, znanosti ali drugih zasluga za rast in dvig naroda, saj je bil sam znanstvenik v učenjak in je obdelal s svojimi kratkimi spisi veliko kranjske zgodovine.«

S škofom Wolfom je prišel v nesoglasje, zapustil ljubljansko škofijo in kranjsko delo in odšel na Korosko. Napisal je epigram:

»Zwei gelehrte Köpf hat Krain besessen, den einen hat der Wolf, den andern die Sau gressen.«

V prvem poudušku je mislil na sebe, v drugem na Čopu ki je utonil v Savinji.

Zupanov epigram se je mnogo obrnil. Pribegjal jih je pod naslovom »Pisci«, ki pa nimajo oštrene dovrstine in duhu, kar je pogoj pravemu epigramu, vendar so boljši kakor Kastelečeve »Muhe« in pričajo o velikem Zupanovem znanju. Zaradi njegovih »Pisci« sem ga zboldel:

»Ko vaska ni žival ličica,
tek vsaki ni napis puščica,«

kakor tudi na njegovo pesem „Kralj mira“, v kateri nima nobenega sičnika.

»Brez petov teče vir mu Hipokren
in šov v pesmah njega najti nil!
»Zato reje nimajo nobenecene.
Zato so pesmi tiste brez soli.«

Pisci mora biti oster prebliski misli: zbadljivega podnebnega ali zasmeha in zadeti točno tja, kateri je namenjen.

»Vame si spražil tako, kakršne ne bi pričakoval:«

»Preblečen sem menticē bil
in rad sem pel, še rajši pil.«

Prešeren je te besede presreljal, potegi il Vodnika po stopnicah pri Krejčevi hiši navzdol in rekel:

»Ob Ljubljanici še nisva nič hodila, zato zakujučiva najlon pot ob njej. Ta nabrežje je poimenovan po županu Ivanu Hribarju, ker je skrbel za to, da se je po potresu Ljubljana prenovila in razširila. Nama, ki sva vajeno nedanje „dolge vase“, se zdi, da sva prva v čisto tuj svet, le posamezne ulice so že obrnilne znacij urbanističnega mesta. Nasprotno nabrežje se imenuje po Ivannem Cankarjem, v katerem sem govoril v Gradcu, ker je on ustvarjal slovenske moderne drame. Njegovo življenje je žgota bolečina. Rodil se je na Vrhnik, ed koder je tudi njega „našla gola“ kršča, in postal je umetnik. Nad njegovim življenjem se je razpela pisana mavrica Vrhnik, ed koder je tudi njega „našla gola“ kršča, in postal je umetnik. Nad njegovim življenjem se je razpela pisana mavrica.

Darujte za Zimsko pomoč!

Tolminsko in Kobarisko v ljudskem izročilu

V slikoviti Soški dolini je ljudsko izročilo ohranilo svoje globoke sledove. Kanal, Ročinj, Sv. Lucija, Kanal, je zaslovel po svoji furlanski romantiki in svojih znamenitih sinovih. Tukaj se je rodil italijanski general Franc Slodnik, Bodružec nad Kanalom Valentin Stanič, ki se je pridobil nevilenjive zasluge za omiku vsega goranskega ljudstva. Tu je tekla zibelka pesnika Vojetslava Molet: tu je rojstni kraj skladateljev bratov Lebanov, Josipa Kočjančiča, Marija Kogoja in Miha Zega.

Blick auf Tolmin — Pogled na Tolmin

Ročinj v Soški dolini je menda še sta-rejša naselbina kakor Kanal. Od kod im Ročinj? Žalo zanimivo razlagajo so naši raziskovalci že svojəs med domačim ljudstvom. Ročinj izvaja od pridevnika vroče (torej Ročinj), ker je kraj po svoji legi zelo izpostavljen v toki temnih, gostih gozdov, ki se so razprostirali tod okoli že pred poštankom zgodovinske na-selbine.

Dantejeva jama

njegovih sanj, osvetlila ga je s svojim sijajem in ga dvignila med prva imena narodne kulture. V življenju je bil družbeno zapostavljen, po njegovi smrti pa so ga v dolini Šentlorjanski ovijali s svetniško gloriolo, da bi v sebi zatrl glas vesti. Mnogo krvic in mnoga blata so nametali nanj, on pa je šel svojo pot naprej in zagovarjal vse odrinjene, prikrjsane, ponizane, razdaljene in ogotujfane sopotnice iz bližine in daljave. Terjal je za vse prostora in sonca. Vihtel je svoj bit, z udari ni štel in priznašal. Njegovo ime je zapisano med prva imena velikih mož — Slovencev. Umetnik je šele po svoji smrti deležen priznanja in razumevanja. *

Na obzorju se je zavetila zvezda Danica in oznanila prvo svitjanje mladega dneva, ko sta nočna potnika prisla pred postavko Valentino-nova spomenika in počasi je govoril svoje verze:

»Ne hčere, ne sina
po meni ne bo,
dovol je spominac
me pesmi pojā.«

»In pratika in knjige, ki gredo vsako leto v veliki množini med narod, katere tiskajo v »Narodni tiskarni« in jih izdaja družba, ki si dala naslov po tebi — Vodnikova družba v čast v spomin.«

Ozrla sta se v žar in blešk zvezde jutranjice, si globoko pogledala v oči, molče stisnila roke in Vodnik je stopil na svoje mesto.

Prešeren je počasi korakal proti mostu. Misil je na Matijo Čopovo, svojega edinega prijatelja iz mladih let, ki ga je domuel in mu je bil voditelj v pesniških vprašanjih. Misil je na njegovo nesrečno smrt na njegovem učenost in znanost in na njegovo široko obzorje v poznавanju mnogih tujih jezikov, ki je bil zaradi tega nazvan »Slovenski Meczoant«.

»Ti si zaklade duhá Križeve bit si nabral.« »Skrita nobenā bilā ni zvezdi ti nebā poezijē, siedni je būti ti domāc žekiz omikan. učenā.« Misil je na »Krst pri Savio«, ki ga je vnanje in notranje globočko zasnoval spesnil in posvetil mrtvemu priatelju Čopu in ljubljeni Juliji v spomin. S Črtozom je noskopal vse nadre na zemeljsko srce in spoznal:

» — — »da srceč je le ta, kdor z Bogomilo up steče onsten groba v prših hrani.«

Od franciškihkrstovitih mostu je zavil na levo proti Wolfovi ulici, kjer je bil dom Primicevih, in spomjam se ga njegove besede:

»Strange milo se gleste
milo, pesnica, žuži;
sreca belečne skrite,
trdostremi oznanuj.«

Obstal je pred domom Primiceve Julije.

»Ti si življenga mōjga magistrade,
glasil se z njega, ko ne več mère,
ran mōjih bo spomin in svoje hvale.«

Prešeren je stopil pod lovorjevo vejico, čez nebo se je razila zlata zarja in z njo je vstalo mlado: jutro v sončni dan.

Zračna zaščita

Hišni starešne protiletalske zaščite! Izprazniti in uredit podstrelki! Pripravite pesek in vodo za gasenje za pramer letalstva napadov.

V zaklonišču vedeni vzemite s seboj delni listine, živilske knite, otete, očete, perilo, obutev, jedilno posodo in pritor ter nekaj brane in pijače.

Vsako zakloniščo mora imeti zaslini izhodi! V strnjem stavnem sistemu pritižte zidove med kletmi za prehode med kletmi.

Vsa strokovna navedila za prireditvenih zaklonišč dobite v tehničnem oddelek mestnega poglavanstva.

V hišnih zakloniščih mora biti stalna električna razsvetjava in še rezervna luč (petrolejke, sveče). Nakazilo te petrolejki za petrolejki.

Z domačega knjižnega trga

Dobra kniga

Izšla je 15. knjiga priljubljene knjižnice zbirke »Dobra knjiga«, njen drugi izvirni roman, ki ga je napisal Marij Škača in Rina — tako je naslov romana — prica o spremem, odličnem podeljivem prijemu. Pisatelj nam odkriva streljive pereč družbene probleme in nam z dovršeno privedno tehniko prikazuje tragično usodo v duši in srcu razkrojene Rine, ki se reši v trenutku najhujše notranje razklanosti tem, da se počene iz barso mariborsk Ve like kavarne in zaključi s samomorom svoje bedno življenje. Citalci bodo z zanimanjem brali ta najnovnejši slovenski roman, ki je vzbudil pozornost ter priznanje tudi v vseh slovenskih literarnih krogih. Nekaj izvodov je še na razpolago. Sezite po njih, da ne boste ob prezanimivo čitavo!

Planinski vestnik

Z dvojno novembarsko in decembarsko številko je »Planinski vestnik« zaključil svoj XLIII. letnik. Kakor vedno prinaša tudi ta številka vse polno zanimivega gradiva. Dr. J. Prešeren objavlja spomine s fronte v prvi svetovni vojni, ko ga je usoda prividea neprostovoljno na gorske vele kanile Dolomito. Sestavnik tolmačijo številni planinski posnetki. Jos. Wester objavlja »Planinske paberke iz Blejskevih Novic«, ki kažejo, kako se je slovenski človek v tistih časih zamiral za svoje planine. Slavko Perštič opisuje »Zemeljske pramide na Renonu«, številko pa zaključujejo »Obzorniki« ter društvene vesti.

»Planinski vestnik« bo tudi letos redno izhajal in še nadalje vzdružil duh vse med Slovenci in slovenskimi planinami. Ni dvoma, da bodo tej naši vzorni revijiji, ki jo ureja dr. Arnošt Brilej, ostali zvesti vsi doseganja naročnikov. Zeleti pa bi bilo, da bi pribobili med znamci novih, da bi mogeli »Planinski vestnik« še nadalje vršiti svoje pomembno poslanstvo.

Šestti »Svetov« zvezek

Te dni je izšel 6. zvezek slovenske po-ljubno znanstvene knjižice »Svet«. Naš znamen, odlični geograf dr. Valter Bonin in ne razpravlja o Ponilu in Egipetu. Strokovnjaško je zajel v prvem delu knjige »Nil in delžela Egipetov« zaokrečen zemljepisni ter krajinski opis dežele, ki je po naravi in ljudeh: zgodovini in kuluri, po tudi svoji siceršni pomembnosti med vsemi afriščimi predeljami na svetu, naj-šlikovitejša. Poučno obravnavana pšesna imen, lego in moje egiptovskega sveta, nastaneak egiptovskih tal: resljavega nilskega problema, pojnebne prilike, vrtljivo ter egiptovske živalske svet. Tudi v tehničnem oziru je citateljem ustrezeno: čitanje je zaradi razprttega proglednega in čednega tisku zelo priljubljeno. Opomoti je, da je na »Svetov« zbirki, namenjeni samo mladini, ki si ob njenih izdajah lahko siri svoje obzorde, ampak tudi starši generaciji, ki lahko ob njih vzdruži kontakta z najnovješčimi, najkoristnimi dogmani vede in znanosti. V tem pogledu je čitanje ter narodanje posameznih »Svetovih« zvezkov zelo priljubljeno.

Vodnikova gradička 1944

je prava ljudska čitanica ter v svetru kolapskem delu kritičen priručnik in z raznimi politiki zanimaljiv spletavec za vse leto. Gasparijev podobec svetnikov se že danes udomljeno med nami! Ker leta leta 1944 je dočlerljivo letril vodnikova pratička izredna udomljena med kriterijem »Corpo d'Armat«, ki vsebuje mnogo obtežljive gradiva o izdaljalkom sodelovanju naših z meddeljevskimi izdaljalcem. V pismih, ki so bila med izdaljalcem izmenjana, so zanimive podrobnosti tudi streljanju talec! —

Tako sva se ločila ob zatonu starega leta. Nekaj dni po novem letu sva se spet srečala. To pot je bil boljše volje in meje kar sam nagonovil:

— Si sliši najnovje?

— Ne kaj pa?

— Polčja je baje odkrila senzacionalne dokumente o komunističnem izdajstvu nad slovenskim narodom: obsežno korespondenco med partizanskim vodstvom in badoljevskim »Corpo d'Armat«, ki vsebuje mnogo obtežljive gradiva o izdaljalkom sodelovanju naših z meddeljevskimi izdaljalcem. V pismih, ki so bila med izdaljalcem izmenjana, so zanimive podrobnosti tudi streljanju talec!

— Tako, tako... No, ale sedaj veš, kdo je pošten Slovenc, ki svojega naroda ne izdaja, pa četudi gre za ... partijo? Kaj je vendar nad vseko partijo? Narod, dragi moj, samo narod!

— Prav ima! Res je. Tudi jaz tako mislim. Sedaj sam ozdravljen, popolnoma ozdravljen. Za slovensko kri, preljito v bratomom borbi, nosi odgovornost samo tisti, ki je interes svoje partie dvignil nad interes naroda.

— Vesel sem tvojega spoznanja in želim, da bi vši Slovenci v tem znamenju stopili v novo leto, ki naj nam po tolikih in tako hudih prečinkum prinese naše — duhovno vstajenje! Zdravo!

Jež Zdravko.

Tudi Kobarid poživlja številne spomine. V Libušnjem sta se rodila pesnik Simon Gregorčič in politik dr. Anton Gregorčič, kdo je večič in Ročinj. Številni pesniški kri, kjer je rojstni kraj pesnika Josipa Pagliaruzzi Krilana in skladatelja Andreja Volariča. Znamenita je cerkev sv. Antona, ki je zaslovela po svojih freskah. Med goriskim ljudstvom kri počipovka o tem, kako je nastala cerkev sv. Antona. Bilo je pred več sto leti, ko da so se prilepile konje vgrezali noge. Nikdoni mogel dalje, četudi je tako ostro izpodbil svojega konja. Nič nim je prestalo, ko da so se vrnili. Nazaj je slo, naprej ne. Bu koveci, ki so bili znani kot zelo pobožni, so bili rešeni maščevanja in grožnje turskega povoj-

Dantejeva jama

Med tolminskim prebivalstvom je zelo obrazljeno ljudsko izročilo o Dantejevi jami. Na to me je opozoril dober znanec v Gorici. Pripravoval mi je, kako je po starcih postavljali slavni pesnički skalnem hribu pri Tolminu in snoval takuj svoje pesničke misli, potem ko se je umaknil zabavni, prijeti druščini plemnitiskih gospod ter njihovih soprogov in ljubimcev na dvorcu ogleskih patriarhov, ki so tedaj gospodovali na Tolminskem. Tudi se je ohralnil spomin na to, kako so predniki tolminskih pastirjev z bleškovito načinom zdrivel: mimo tiste jame, da bi ne zagledal tam ob vhodu v votlini znamenitega pesnika, sedečega na skalni in odtegnega v skrlnati plašč. Ali je Dante resnico živel na dvorcu ogleskih patriarhov in ali je resnično zahajal k imenovanju votlini? Zgodovina ne daje na to vprašanje nobenega točnega pojasnila. Ne bilo bi pa to izključeno, saj je sprejem Cedad v času, ko naj bi bival Dante v tolminske skali, številne trgovce, ki so bili pregnani z Dantejevega rodnega mesta Florence. V spomin na to gori pred Dantejevim grobom v Raveni

Ali bi jedli pečene gliste?

Morda imate raje ščerkov guljaž? — Tudi praženi murni v omaki so specialiteta — Ostanimo raje pri žgancih!

Nikjer bolj kakor na kulinaričnem področju se potrjuje pravilnost starega izreka, da so okusi različni. Pa ne le okusi, tudi podnebje, večja ali manjša rodovitnost zemlje, odrezanost od ostalega prednejšnjega sveta, višja ali nižja kultura posameznih plemen in se vse položnih okoliščin vpliva na hrano in njeni priprave.

Ze v Evropi, ki vendarle pripada več ali manj skupemu kulturnemu področju, najdemo največje razlike v pogledu okusa. Noben Prus na primer ne bo smatral na olju kuhanje sipe za poslastico, čeravno je na Španciu v največji častek. Kateremu Slovencu bi smeli za zatrak ponuditi pitane polže? In tako je vse polno jedi, ki veljavajo pri raznih narodih in plemenih za poslastice, ki pa zbujujo pri nas gnus in se ne bi mogle pojavit na nobeni mizi.

O posebnostih kitajske kuhinje se že mnogo pisalo. Zato naj omenimo le nekatere kitajske specialitete: juha iz lastovičjih gnez, gnila jajca, ki so po par let zakopana v ilovici, posušena morska trava, bambusovi popki v najrazličnejši pripravi, in struklji iz moke smrekovih storžev. Mnogo tega, kar razni »svetovni« potnikom pripovedujejo o kitajski kuhinji, je seveda gola izmišljotina, zlasti bajke o pečenih glistah, podganah, miših in psih. Posušeni stonoči pa veljavajo na Kitajskem zares za posebnost, ki ji pripisujejo tudi začarlino moč. Slej ko prej pa sta glavna hrana kitajskega ljudstva soja in riz. Brez njih sponih ni nobenega kosila in tudi priprava raznih »specialitet« nemogoča.

Svojevrstno specialiteto pa imajo preblivalci polotoka Malaka, namreč pražena mravljenja jajca, ki dajo z dodatkom oja, soli in popra celo za Evropo okusno jed. Nasprotno pa so v ilovici pečene gliste, ki se servirajo s solato lotovskih korenik in sojino omako, za naš okus neprejavljive.

Afrika ima zopet docela svojski jedilni list. Tam imajo delikatese, ki se zde nam več kot sumljiva. Posebno priljubljena je pečena bradavičaste svinje, nosoroga, morskega konja ali afriškega netopirja. Za največjo specialitet velja pražen krokiol rep in nojeva jetra. Taka jedila

so posebno priljubljena pri hototentih, ašanth, senegalskih zamorilih in drugih srednjeafriških plemenih.

Celo za take okuse posebna specialiteta pa so praženi murni, za katere se plačujejo zelo visoke cene, posebno pri culukarjih v Južni Afriki. Pražene murne servirajo v dodatku pamugovej olje in popro omake. Predstavlja zares pristni murnov guljaž! Na sličen način se pripravljajo tudi razne vrste ščerkov, ki veljavajo za še večjo posebnost in so tudi primernejše dražji. Za predjem so priljubljene samice termitov, ki jih uživajo ponekod sirove, drugore po praznem. V Srednjem Afriki vas pogoste kot z največjo delikateso s črvi, ki izberajo iz crevjeza kopitarjev.

Indijanci v Ameriki so vse do današnjih dñi ohranili nekaj svojih kulinaričnih posebnosti. Za njih je največja delikatesa bobra rep, čigar mast uporabljajo za pravilo raznih drugih specialitet. Njihova hrana pa je slej ko prej tako zavnem plemikan, ki ga pripravljajo iz zadnjega dela bivolca na sledječi način: Mesu se zreže na tanke pasove ter stolce in premečka, nakar se doda ena tretjina teže masti in vse skupaj natlači v debole črevo ali pa usmijato vreco, tako da tenta tak klobasa 50 do 70 kg. Le v sliki uživajo pemikan sirov. Navadno ga kuhajo na vodi. Z dodatkom ovseenih moke in nekaj listov epilobija ter redkvice da dokaj okusno jed.

Najbolj požrešni pa so avstralski domačini. Pojedo brez razlike vse, kar jim vrže lov. Od medveda mravljetarje in glist do kač v vseh drugih vrst živali, vse jim služi za hrano. Na mesto kruga prigruzujejo razne korenine, ki jih v kamnitih možnarjih stolčejo in nato prevezajo, ostanek pa izpljujejo. Toda tudi od njih so Evrope prevzeli kulinarično posebnost: juho iz kengurugevega repa.

Pri nekaterih seveda takih specialitet nimačemo. Ponrep smo se pobahali s trnovskim zeljem in kranjsko klobaso. Štajerci so se sklicevali na žganec, Savinjanci so prisegali na svoj naševan žleodej itd. Dandasne so se naši jedilni listi dokaj izenačili, zlasti pri vseh onih, ki živevjo iz tega, kar se dobri na živilske nakaznice.

mladost kot ličinka. Manj znano pa je, da trajata mladost neprimereno doljši čas, nego dozorelost v celo leta. V tem stadiju grebe neznanici rjava in žolto pegasti črvicke po blatu na dnu, stoečih ali mirno tekajočih vod in žre in žre. Vmes se levni Levi se ne prestanjo. Toda nekerga dne se to živiljenje žretja in levljenva prenehata, živalca spleza po steblu kakšne водне rastline na zrak, održe z veliko muko predzadnjo kožico, ki jo obdaja in stoji pred namki pri okrilatemu žuželku. Njen zmanjšanje pa je še vedno toliko nelegantna, da se olevi še enkrat in zadnji. Tedaj se dvigne vsa lepa, črnorjavna, marogasta v zrak in se pridruži tropi neštejnih svojih vrstnic, ki že plešejo nad vodico. Če natanko pogledamo, bomo opazili, da sta prav za prav dva tropla. Zgornejšega tvorijo same samice, spodnjega sami samci. Samci spoznamo po velikih dvojnih očeh, čiji polovicu je namenjena samo temu, da opazuje samice više v zraku. Tako plešeta oblačka živalci z nenavadno enakomernostjo in složnostjo sem in tja, gor in dol. Končno se samci začenjam ločiti iz svojega oblačka in si poštevajo vsa svojo samico. Čim so se spariši, je nastopilo zadnje deljanje te enodnevne drame. Samici pocepoja na tla in v vodo ter pomrejo, samice letajo še nekaj časa nad vodo, v katero spuščajo svoja jajčeca in omamno mrtve. Se preden ju sonce zašlo, je vse končano in njegovi poslednjih žarki obsevajo turčno grobisci neštejnih živalskih telesc, ki so v piščem popoldnevu okusile vso slast živiljenja in so otrpnila, čim so izpolnila svojo dolnost.

Žganje

Kdor potuje, lahko marsikaj pripoveduje. Posebno dandanes. Toda to prav za prav ne spada semkaj. Vsekakor sem te din bil na potovanju. Razume se docela poslovno.

Ker sem bil že dve uri pred odhodom vlačila na kolodvoru, sem dobil sedež. Oddelek se je naglo napolnil z najrazličnejšimi ljudimi. Kmalu se je razvil vsestranski razgovor.

Dobro je pa vendarle, če imaš v zalogi malo žganja. Je njeni ženski srednjih let. — Tako imši vsaj nekaj, če ti med vozno postane žganec. Kaj ne, Janez?

Janez, očividno njena slabša polovica, se je zasanjano ozrl na kovčeg z brašnom in prikimal. — Brinjevec! Dolgo, dolgo sem ga pogrešal! Ko bi mi le že postal slabo!

— Brinjevec ste dobili pri vašem zgrovcu? — je radovedno spraševal malo možiček. — Naša ga ni imel. Mi smo dobili le vinskega, pa menda tudi ni slab. Pozneje ga bomo pokusili.

— Tudi mi smo vzeli steklenco na pot — je objavil drugi zakonski par. — Prav dober sadjevec je. Upamo, da nobenemu ne bo slab in da ga bomo lahko zopet vzel domov. Se od prej imamo nekaj zaloge in do danes je še nismo načeli.

Ko je bil tako razgovor o žganju vsestransko razgiban, je planil v oddelek vlačil gospod. Potne srage so mu stale na čelu. Ko se je nekoliko pomiril, je spregovoril:

— Oprostite, ali ima morda kdo požirek žganja? V sosednjem oddelku se je neka dame onesvestila.

Po kratkem oklevanju so se pojavile steklencice brinjevca, sadjeveca in vinskega žganja. Gospod je pazljivo pogledal etike te in segel po brinjevcu.

— Brinjevec, da, tale bo najboljši!

Komaj je spregovoril, je že tudi odmašil steklenco, jo nastavil na usta in skoraj v hipo do tretjine izpraznil.

— Najlepša hvala, — je dejal, ko je vrazil steklenco. — Veste, če vidim nezavestno žensko, mi postane kar slab.

Dežela, v kateri imajo ženske glavno besedo

„Zrelostni izpit“ za zakonske kandidate — Ženska lahko moža vsak čas postavi pod kap

Raziskovalec Afrike Bernatzik je odkril na otoku Bisagos, ki leži pred portugalsko kolonijo Gvinejo, državico, ali bolje plemenito skupnost, v kateri imajo ženske glavno besedo. Je to primitivno plemeno Bišago, ki je trajno naseljeno na otoku. Obstavnost žensk proti kateri se možki svet prav nič ne upira, je tolikšna, da si dekleta izbirajo svoje zakonske druge in ne dobitno. Če postavi dekle pred hišo moža, ki je všeč, skledo riža, se mora le-ta, kajti je vseč ženštvo. Ako je potem še po godu in je torej »zrelos« napravil z dobrim uspehom, mu še

enkrat poslije pred vrata riža, na kar se sme preseleti v njeno kočo. Kadar se žena moža naveliča, postavi njegove reči pred vrata in »zakone« je ločen. Noben fant si ne upa odbiti ženskega smubca, ker bi mu drugače nežni spol tak zakuril pod petami, da bi se moral izseliti. Kako je prislo do zamjenjave prirodnega razmerja med moškim in žensko pri tem primitivnem plemenu, ne ve ničesar povediti. Sicer pa doživljamo tudi v najcivilizirnejših deželah pokret, ki stremi po izmenjanju ženskih pravic z moškimi.

Že v rimski dobi so poznali maksimalni cenik

Ukrepi proti navijanju cen v prejšnjih časih

Prizadevanja z določitvijo najvišjih cen urečni promet blaga in blagovni trg niso šele novijejšega izvora. Že starim Rimljani so poskušali na podoben način preprečiti draginjo in navijanje cen. Znan je tako imenovan maksimalni cenik cesarja Dioklecijana, ki je določil cene blagu za vse takratno rimske carstvo. Drugi način, vzdržati zmerne cene je obstajal v odredbi, da se je moralno na trg prinese blago prodati še istega dne in se ni smelo neprodano blago odpeljati iz mesta. Ta zakon je veljal tudi na Dunaju in je vsebovan v tako imenovanem maksimilianskem tržnem redu. Znan se tudi posledice te odredbe. Iz boljzni, da bi morali blago prodajati preocenlj.

so prinašali kmetje na trg le toliko blaga, kolikor so se ga upali brez lastne škode prodati in so tako vendarle izsiljili ceno, kakršno so hoteli. Po večini pa je prišlo na trg tako malo blaga, da so se cene same po sebi dvigale. Tudi v starih Atenah so že v predkrščanski dobi na podoben način urejali tržni promet. Ribiči so moralno stojati prodajati in ribi niso smeli poloviti z vodo, da bi jih tako prisili, da blago čimprej in brez dolgovzgona meščarjanja prodajo. Tudi v Celovcu je verjetno obstajal podoben odlok, kajti še danes je tam soka ribica z napisom v nemščini: Tako dolgo pomuk, kti stremi po izmenjanju ženskih pravic z moškimi.

Skrivnosti iz življenja žuželk

Deviška kobilica — Bogomoljka - morilka svojega moža Muhe enodnevnic

Deviška kobilica

Ob sončnih dneh se primeri z redko obdarjenemu zbiratelju žuželk, ki jih prevašča nizko hrastice ali leskovje kobilico posebne vrste. V nasprotju s svojimi srodnicami je ta lepa, zelenla, preko 8 cm dolga kobilica kaj počasna v svojih gibih. Zadnje noge so ji tenke, zato so ji pa srednje in sprednje tem močnejše razvite in opremljene na spodnji strani z dvema vrvastama močnih trnov. Sedti v soncu in preži na druge kobilice; čim se ji je kakšna približala, jo zagrabi in požre v kozli Še pri živem telesu.

To bi ne bilo nič čudnega, toda zbiralca, ki mu uspe ujeti več takšnih žuželk, bo sčasoma presestel, da ni med njimi nobenega samec. In dejansko: od te in pa vseživčne kobilice čarodejke, kakor jih imenujemo po njihovem latinskem imenu (saga serrata), so nasli došle samo tri moške eksemplarje, dva v Istri, tretjega, ki ga hrani dunajška vseulčiška zoologska zbiralka, pa neznano kje. Žival namreč vobče ne potrebuje samec, da bi se razmnožila, temveč se razmnožuje partenogenetsko, kakor slove to z znanstvenim izrazom, to se pravi iz jačeč, ki jih nji oplođili moško samec, se čisto preprosto izležejo nove kobilice samice. Ni znano, kako se potem vendarle včasih zgodi, da se izleže tudi kakšen samec. Ta način razmnoževanja pa žive v južni in sredji Evrope in se razmnožujejo na običajen način.

Morilka svojega moža

Že v ljudski šoli smo se seznanili z neko drugo vrsto kobilic, ki se odlikuje po svojih ogromnih, kakor žepni nož zložljivih sprednjih nogah, po majhnih trikotnih glavi,

tenkimi srednjimi in zadnjimi nogami in dolgim vratom. Dalji so ji ime »bogomoljka«, ker se drži v počivajočem stanju tako kot čudno kakor da bi molila. Toda ta žival je vse prej nego pobožna in kdo ne verjame tegu, naj jo samo opazuje, kadar se ji približuje kakšna druga kobilica, muha, metulj ali druga žuželka. Tedaj so po bliskoma zagrabili s svojimi strašnimi sprednjimi nogami in nič več ne reči uboge žrtve. Počasi, premisljeno jo trže kos za kosom in jo pozira. Spredek in glava načrti, tako se ribani lahko prestejejo leta po številu plasti, ki jih kažejo posamezne žuželke. Te plasti so tako tenke, da se lahko videjo samo pod drobnogledom. Število plasti pa seveda še ne pove, kolikšno starost riba lahko doživi. Pri kopninskih žuželkah se ravna najvišja starost po dolgosti mladostne dobe. Ko postane žival spolno godna, je že popolnoma dorasčena. Posledje raste še prav malo ali pa s polpetnimi leti spolno godna, jih pa zavira do 25 let. Dokler se ne pove, kolikšna starost je še nismo načeli.

Toda to je eno izmed težjih razprav. Dr. Bartscha je pred leti izmerila največjo došljost znano morsko globino v zapadnem delu Atlantika. Dotično mesto je blizu otoka Antiloje, severno od Porto Ricia in leži 13.500 m pod volno gladino. Poprep je veljalo za največjo globino v Severnem Atlantiku 8.526 m, v južnem pa 8.264 m.

Največja morska globina

Pomorska ekspedicija pod vodstvom dr. P. Bartscha je pred leti izmerila največjo došljost znano morsko globino v zapadnem delu Atlantika. Dotično mesto je blizu otoka Antiloje, severno od Porto Ricia in leži 13.500 m pod volno gladino. Poprep je veljalo za največjo globino v Severnem Atlantiku 8.526 m, v južnem pa 8.264 m.

Za smeh in dobro voljo

PREVEČ JE ZAHTEVAL

H gospodarju je prišel podnajemnik s tretjega nadstropja in potožil: »Cujo, vi je grozno! Meseč dni mi že dežuje v stanovanju! Kako dolgo bo še to trajalo?«

Gospodar je s stičnim mirom odgovoril: »Tega vam ne morem povediti; kaj sem mar jaz vremenski prerok?«

PODUPLJENEC

»Jaz vam zoperi in zoperi svetujem, da se morete ogibati vina, ne smete kaditi, v kavarno...«

»Dovolj, gospod zdravnik, že vidim, da ste gorovil z mojo ženo.«

NAPREDEK

Tinek: »Jaz pa ne sedim več v zadnji klopi!«

Oče (vesel): »Tak vendor! To je pa res lepo od tebe. Tu imas lilo. Povej no, kako je prišlo do tega, da si napredoval.«

Tinek: »Ves, mama, zadnjo klop barva-jem.«

ZDRAVNIKI RECEPT

Gospa Kleopatra je prišla k zdravniku. Po zadnji modi oblečena, lahko, tenko in prozorno. Zdravnik tozi, da je skoz vso zimo prehlajen. Doktor jo pogleda, si gladi brado, premisljuje in končno napiše recept. Gospa ga nese v apoteke in apoteka kar je skoro krč privel od smeja, ko prej recept.

»Na žalost, milostiliva, tegu pa nimamo. V sosednjem trgovini boste pa te stvari govoriti dovoljni.«